C/2024/6862

28.11.2024

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto

EU:n investointirahasto talouden häiriönsietokyvyn ja kestävän kilpailukyvyn tukemiseksi

(oma-aloitteinen lausunto)

(C/2024/6862)

Esittelijä: **Dominika BIEGON**

Neuvonantajat	Cedric KOCH (esittelijän neuvonantaja) Nils REDEKER (ryhmä II:n neuvonantaja)
Komitean täysistunnon päätös	18.1.2024
Oikeusperusta	työjärjestyksen 52 artiklan 2 kohta
Vastaava jaosto	”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus”
Hyväksyminen jaostossa	6.9.2024
Hyväksyminen täysistunnossa	18.9.2024
Täysistunnon numero	590
Äänestystulos (puolesta / vastaan / pidättyi äänestämästä)	145/2/4

1. Päätelmät ja suositukset

1.1 Kestävän kilpailukyvyn ja häiriönsietokyvyn varmistaminen ja edistäminen on lähivuosina yksi EU:n sisämarkkinoiden suurimmista haasteista. Ennen kaikkea ilmastonmuutoksesta on tullut kiireellisiä ratkaisuja vaativa kysymys, johon vastaaminen edellyttää vihreää siirtymää Euroopan taloudessa. EU on asettanut pitkälle meneviä hiilestä irtautumiseen, digitalisaatioon, häiriönsietokykyyn ja kestävään kilpailukykyyn liittyviä tavoitteita, mutta tulevaisuuden tarpeisiin vastaavien sisämarkkinoiden kehittämistä koskevien EU:n kunnianhimoisten tavoitteiden akilleenkantapäänä on edelleen rahoitusvaje.

1.2 Vihreään siirtymään tehtävien investointien on tultava suurimmaksi osaksi yksityiseltä sektorilta. EU:n onkin parannettava yksityisten investointien puite-edellytyksiä sisämarkkinoilla. Tähän sisältyy pääomamarkkinaunionin keskeisten osien täytäntöönpano, pankkiunionin valmiiksi saattaminen, Euroopan energiamarkkinoiden yhdentäminen, lupamenettelyjen nopeuttaminen sekä sääntelytaakan keventäminen tinkimättä kuitenkaan sosiaalinormeista. Samaan aikaan tarvitaan huomattavia määriä julkista rahoitusta, jotta saataisiin yksityisiä investointeja osa-alueille, joilla hiilineutraalit ratkaisut eivät ole vielä liiketoiminnallisesti kiinnostavia, sekä strategisille aloille, joilla tuotanto tapahtuisi muuten geotaloudellisesti kilpailevilla maailman alueilla, joilla saatettaisiin käyttää hyväksi riippuvuuksia. Julkinen rahoitus on lisäksi keskeistä investoitaessa infrastruktuuriin (esim. verkkoihin tai vetyputkiin) ja muihin julkishyödykkeisiin, joita markkinatoimijoilla ei ole kannustinta tarjota mutta jotka voivat luoda markkinatoimijoille edellytykset kukoistaa ja investoida edelleen omilla aloillaan.

1.3 EU:n uusilla finanssipolitiikan säännöillä ei lisätä finanssipoliittista investointivaraa niin paljon, että jäsenvaltioiden tasolla pystyttäisiin kuromaan investointivaje umpeen. Vihreään ja digitaaliseen siirtymään kohdennettu EU-rahoitus vähenee sitä paitsi merkittävästi vuoden 2026 jälkeen, kun elpymis- ja palautumistukivälineen voimassaolo päättyy.

1.4 ETSK yhtyykin siihen näkemykseen, että uutta oikeudellista kehystä, jossa keskitytään velka- ja alijäämätasojen hallintaan, on täydennettävä kohdennetulla EU-tason investointivälineellä, jonka tavoitteena on parantaa EU:n sisämarkkinoiden kestävää kilpailukykyä ja taloudellista häiriönsietokykyä, jotta uudistetun vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpano olisi tuloksekasta ja edistäisi kasvua.

1.5 ETSK ehdottaa, että osana seuraavaa monivuotista rahoituskehystä perustetaan EU:n investointirahasto rahoituksen tarjoamiseksi Euroopan strategisen edun mukaisiin investointihankkeisiin ja että EU:n tulevalla investointivälineellä tuettavien investointien priorisointia ja valintaa ohjaamaan määritellään tietyt kriteerit.

1.6 ETSK on yksilöinyt neljä investointialaa, joille tulevasta EU:n investointirahastosta olisi osoitettava EU-tason rahoitusta: a) rajatylittävät infrastruktuurihankkeet, b) energiaunionin valmiiksi saattamiseen liittyvät investoinnit, c) Euroopan teollisuuden kilpailukyvyn vahvistamiseen tähtäävät investoinnit ja d) investoinnit ammattitaitoon ja koulutukseen.

1.7 EU:n investointirahaston varat olisi koottava eri lähteistä, joihin kuuluvat myös jäsenvaltioiden maksuosuudet, uudet omat varat ja liikkeeseen laskettava EU:n yhteinen velka.

1.8 EU:n investointirahaston välineitä ovat yrityksille matalakorkoisten lainojen, takausten ja kohdennettujen tukien muodossa annettava rahoitustuki, julkiset pääomasijoitukset sekä avustukset ja lainat, joiden kautta jäsenvaltioiden hallitukset voivat rahoittaa sekä kohdennettuja kotimaisia tukitoimenpiteitä että julkisia investointihankkeita. Erityistä huomiota olisi kiinnitettävä rajatylittävien investointihankkeiden rahoittamiseen.

1.9 Rahoitusvälineiden tuloksellisuuden ja hyväksyttävyyden kannalta ratkaisevaa on, että julkisia varoja käytetään strategisesti yhteisten julkisen politiikan tavoitteiden saavuttamiseksi. Ehdotetun EU:n investointirahaston varojen käyttöön antamisen ehdoksi pitäisikin asettaa sosiaalisten kriteerien noudattaminen. Määriteltävissä sosiaalisissa kriteereissä on otettava huomioon jäsenvaltioiden työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun erilaisuus, eivätkä ne saa johtaa tietyntyyppisten yritysten tai jäsenvaltioiden perusteettomaan syrjintään. Yrityksiltä voitaisiin vaatia EU-rahoituksen tai lisäpalkkion saamiseksi esimerkiksi sellaisten sosiaalisten kriteerien noudattamista, jotka koskevat tuotantopaikkojen säilyttämistä ja työllisyystakuita, ammattitaidon kehittämis- ja koulutustoimenpiteitä, työntekijöiden osallistumisen parantamista tai työehtosopimuksia. Kun toimitaan näin, julkinen rakennemuutosrahoitus ohjaa johdonmukaisesti luomaan ja pitämään yllä säällisiä työpaikkoja, mikä lisää vihreän siirtymän osakseen saamaa hyväksyntää.

2. **Konteksti ja taustaa**

2.1 Kestävän kilpailukyvyn ja häiriönsietokyvyn varmistaminen ja edistäminen on lähivuosina yksi EU:n sisämarkkinoiden suurimmista haasteista. Näitä haasteita tarkasteltaessa on otettava huomioon ilmastonmuutos, sillä siitä on tullut kiireellisiä ratkaisuja vaativa kysymys, johon vastaaminen edellyttää vihreää siirtymää Euroopan taloudessa. EU on asettanut Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa ja 55-valmiuspaketissa perustellusti pitkälle meneviä ilmastotavoitteita, ja niistä aiheutuu Euroopan talouksille valtavia haasteita. Suunta ja tavoitteet ovat selvät, mutta Euroopan vihreän kehityksen ohjelman rahoitus on edelleen ongelma. Myös sisämarkkinoiden digitalisaatiota on aivan oikein edistetty keskeisenä painopisteenä EU:n digitaalistrategian, digitaalisen vuosikymmenen ja digitaalisten sisämarkkinoiden strategian avulla, mutta näidenkin hankkeiden rahoitus on ongelma. Molemmilla muutosaloilla on syntynyt uusia kilpailupaineita tärkeimpien taloudellisten kilpailijoiden harjoittaman laajamittaisen teollisuuspolitiikan vuoksi. Viime vuosina on lisäksi ilmennyt sisämarkkinoiden häiriönsietokykyä uhkaavia geotaloudellisia heikkouksia. Näiden ongelmien ratkaisemiseksi EU on asettanut perustellusti tavoitteita, joiden mukaan strategisissa toimitusketjuissa tulee huomioida tulevaisuuden tarpeet ja niiden tulee sijaita osittain EU:n alueella. Kyseiset tavoitteet on vahvistettu muun muassa EU:n sirusäädöksessä, kriittisiä raaka-aineita koskevassa säädöksessä, nettonollateollisuutta koskevassa säädöksessä ja Euroopan strategisten teknologioiden kehysvälineen (STEP) puitteissa. Rahoitusongelmat kuitenkin haittaavat tehokasta vastaamista näihin geotaloudellisiin paineisiin sekä riskeihin, joita kestävään kilpailukykyyn ja häiriönsietokykyyn kohdistuu.

2.2 Jotta EU:n ilmastotavoitteet ja digitalisaatio pystytään toteuttamaan, pääomakanta on saatettava ajan tasalle. Tämä edellyttää roimaa lisäystä investointeihin. Euroopan komission arvion mukaan EU:n investointitarve vuoteen 2030 saakka unionin kyseiseksi vuodeksi asettamien ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi ja sähköntuotannon irrottamiseksi hiilestä on kaiken kaikkiaan noin 4 prosenttia suhteessa BKT:hen. ([1]) Rousseau-instituutti arvioi hiljattain, että EU:n nettonollatavoitteen saavuttamiseksi vuoteen 2050 saakka tarvittavien vuotuisten investointien vaje on noin 2,3 prosenttia ja vuoteen 2030 saakka lähes 4 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kaikissa näissä selvityksissä on kuitenkin määritetty vain Euroopan talouksien hiilestä irtautumisen edellyttämät investoinnit. Investointitarve on vieläkin suurempi, jos huomioon otetaan myös muut tärkeät poliittiset tavoitteet ja haasteet, kuten digitalisaatio, talouden häiriönsietokyvyn parantaminen ankkuroimalla tuotantoa EU:hun, sosiaaliset investoinnit osaamiseen ja koulutukseen, tarve investoida puolustusvalmiuksiin sekä erikseen vielä biodiversiteettikriisin torjumiseen liittyvät ympäristönsuojelun haasteet ja yhä välttämättömämmät investoinnit ilmastonmuutokseen sopeutumiseen. Kaiken kaikkiaan rahoitustarpeet kasvavat tulevina vuosina jyrkästi. Tässä lausunnossa keskitytäänkin kestävästi kilpailukykyisten ja häiriönsietokykyisten sisämarkkinoiden aikaansaamiseksi tarvittavaan rahoitukseen ja esitetään poliittisia suosituksia tähän toimintapoliittiseen haasteeseen liittyvän investointivajeen korjaamiseksi EU:ssa.

([1]) Euroopan komissio (2023): Strateginen ennakointiraportti 2023 – Kestävyys ja hyvinvointi Euroopan avoimen strategisen riippumattomuuden ytimessä.

2.3 Vihreään siirtymään tehtävien investointien on tultava suurimmaksi osaksi yksityiseltä sektorilta. EU:n onkin parannettava yksityisten investointien puite-edellytyksiä sisämarkkinoilla. Tätä varten sen olisi asetettava etusijalle pääomamarkkinaunionin perustaminen, jotta riskipääoma-, osake- ja joukkolainamarkkinat kehittyisivät, investoiminen rajojen ylitse helpottuisi, start-up- ja scale-up-yritysten rahoitusolot paranisivat ja EU:sta tulisi houkuttelevampi kohde ulkomaisille sijoituksille. Tässä yhteydessä olisi mm. vähennettävä oikeudellista hajanaisuutta edistämällä kansallisten vero-, maksukyvyttömyys- ja sopimuslainsäädäntöjen koordinointia, pyrkimällä kohti keskitetympää pääomamarkkinoiden valvontaa ja tutkimalla mahdollisuuksia luoda eurooppalaisia säästötuotteita. Yksityisen rahoituksen edellytysten parantamiseksi on myös lujitettava Euroopan pankkijärjestelmää saattamalla pankkiunioni valmiiksi ja perustamalla eurooppalainen talletussuojajärjestelmä. Jotta strategisille aloille saataisiin yhä enemmän yksityisiä investointeja ja tuottavuuden kasvu vauhdittuisi, EU:n on myös edistyttävä Euroopan energiamarkkinoiden yhdentämisessä ja poistettava sisämarkkinoilta loput rajatylittävän toiminnan esteet – erityisesti ne, jotka haittaavat digitaalisten palvelujen ja innovaatioiden leviämistä. Yksityisiä investointeja olisi edistettävä myös nopeuttamalla lupamenettelyjä ja keventämällä sääntely- ja raportointivaatimuksia erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten osalta, ellei tällaisista vaatimuksista ole selkeää sosiaalista, ympäristöön liittyvää tai ilmastohyötyä.

2.4 Tällaisilla toimenpiteillä voitaisiin merkittävästi kirittää tarvittavia yksityisiä investointeja. Ne eivät kuitenkaan yksinään riitä täyttämään rahoitusvajetta, vaan tarvitaan huomattavia määriä julkista rahoitusta, jotta saataisiin yksityisiä investointeja osa-alueille, joilla hiilineutraalit ratkaisut eivät ole vielä liiketoiminnallisesti kiinnostavia, sekä strategisille aloille, joilla tuotanto tapahtuisi muuten geotaloudellisesti kilpailevilla maailman alueilla, joilla saatettaisiin käyttää hyväksi riippuvuuksia. Julkinen rahoitus on lisäksi keskeistä investoitaessa infrastruktuuriin (esim. verkkoihin tai vetyputkiin) ja muihin julkishyödykkeisiin, joita markkinatoimijoilla ei ole kannustinta tarjota mutta jotka voivat luoda markkinatoimijoille edellytykset kukoistaa ja investoida omilla aloillaan. Vaikka EU:n siirtymä olisi rahoitettava pääasiassa yksityisen sektorin investoinnein, useimmissa tutkimuksissa arvioidaan, että riittävän yksityisen rahoituksen saamiseksi käyttöön tarvitaan alasta riippuen vähintään 25–60 prosentin julkinen rahoitusosuus.

2.5 Yksi keskeinen pilari rahoitusvajeen umpeen kuromiseksi ovat jäsenvaltiot. EU:n uusissa finanssipoliittisissa säännöissä korostetaan kuitenkin investointeihin kannustamisen sijasta velkojen ja alijäämien hallintaa. Lopputulos on parannus vanhaan järjestelmään verrattuna, mutta on myös selvää, ettei uusilla finanssipolitiikan säännöillä lisätä finanssipoliittista investointivaraa niin paljon, että jäsenvaltioiden tasolla pystyttäisiin kuromaan investointivaje umpeen. Euroopan komission alustavien arvioiden mukaan julkisen talouden vakauttamispaineet päinvastoin lisääntyvät tulevina vuosina merkittävästi kaikissa jäsenvaltioissa. ([2]) Julkistalouden kestävyyden varmistavien uskottavampien ja tehokkaampien finanssipoliittisten sääntöjen aikaansaamisesta saatavat hyödyt uhkaavat vesittyä, jos jäsenvaltiot eivät pysty rahoittamaan siirtymän edellyttämiä investointeja. Tämä heikentäisi sitoutumista uusiin sääntöihin ja niiden noudattamista tai viivästyttäisi siirtymää ja kasvattaisi siten siirtymäkustannuksia entisestään.

2.6 Jäsenvaltiot hyötyvät vastaisuudessakin päästökauppajärjestelmän (kasvavista) tuloista, joita Euroopan komissio arvioi saatavan noin 220 miljardia euroa vuoteen 2030 mennessä. Järjestelmän laajentamisen uusille aloille vuodesta 2027 alkaen arvioidaan tuottavan tänä aikana lisäksi 113 miljardia euroa. ([3]) Vaikka nämä tulot ovat merkittäviä, niiden osuus EU:n vuotuisesta BKT:stä on vain noin 0,2 prosenttia, mikä on kaukana edellä mainituista lisäinvestointitarpeista. Niillä on sitä paitsi jo suunniteltu osarahoitettavan Euroopan sosiaalirahastoa, jonka avulla pyritään lieventämään hiilen hinnoittelun kielteisiä sosiaalisia sivuvaikutuksia, ja komissio on ehdottanut, että 30 prosenttia päästökauppajärjestelmän tuloista ohjattaisiin EU:n seuraavaan talousarvioon omina varoina.

2.7 Toinen pilari rahoitusvajeen umpeen kuromiseksi ovat EU-tason rahoitusjärjestelyt. EU on jo perustanut erilaisia vihreän siirtymän rahoittamiseen tarkoitettuja mekanismeja. Lainsäädännössä edellytetään, että vähintään 30 prosenttia monivuotisesta rahoituskehyksestä kohdennetaan ilmastotoimiin. Tämän lisäksi vuonna 2022 perustettiin elpymis- ja palautumistukiväline, josta on tullut EU:n suurin vihreän kehityksen ohjelmaa tukeva rahasto: lähes puolet ilmastoinvestointeihin tarkoitetusta EU-rahoituksesta on peräisin siitä. Elpymis- ja palautumistukivälineen voimassaolo päättyy kuitenkin vuoden 2026 lopussa, ja lisäksi eurooppalaisten NextGenerationEU-joukkolainojen takaisinmaksu alkaa vuonna 2028. Tämä lisää merkittävästi EU:n talousarvioon kohdistuvaa painetta ja kasvattaa entisestään vihreän kehityksen ohjelman rahoitusvajetta.

2.8 ETSK yhtyykin siihen näkemykseen, että uutta oikeudellista kehystä, jossa keskitytään velka- ja alijäämätasojen hallintaan, on täydennettävä kohdennetulla EU-tason investointivälineellä, jotta uudistetun vakaus- ja kasvusopimuksen täytäntöönpano olisi tuloksekasta ja edistäisi kasvua. Välineessä on keskityttävä sisämarkkinoiden kestävämmän kilpailukyvyn ja häiriönsietokyvyn varmistamiseksi tarvittavan rahoituksen tarjoamiseen. ETSK on monien muiden toimielinten, esimerkiksi EKP:n ([4]) ja IMF:n ([5]), kanssa samaa mieltä siitä, että EU:n investointiväline tarvitaan viimeistään vuodesta 2027 alkaen. Käsillä olevassa oma-aloitteisessa lausunnossa toistetaan ETSK:n aiemmat kehotukset EU:n investointivälineen perustamisesta ([6]) ja kehitellään vaihtoehtoja nimenomaan vuoden 2027 jälkeistä aikaa varten.

([2]) COM(2024) 600 final.
([3]) COM(2024) 163 final.
([4]) Euroopan keskuspankki (2023): *The legal and institutional feasibility of an EU Climate and Energy Security Fund*.
([5]) Kansainvälinen valuuttarahasto (2023): *Euro Area Policies: 2023 Article IV Consultation – Press Release; Staff Report; and Statement by the Executive Director for Euro Area, IMF Country Report No. 23/264*.
([6]) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto – Pitkän aikavälin osallistavan kasvun edistäminen uudistusten ja investointien avulla (EUVL C, C/2024/3378, 31.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3378/oj).

2.9 EU-tason investointivälinettä tarvitaan ainakin kolmesta syystä. Ensinnäkin EU:n investointivälineellä, jonka avulla rahoitetaan vihreää ja digitaalista siirtymää, voidaan edistää talouden häiriönsietokykyä ja EU:n ilmastotavoitteiden toteutumista sekä tukea sisämarkkinoiden maailmanlaajuisen kilpailukyvyn takaamiseksi tarvittavan rahoituspohjan saavuttamista. Toiseksi EU:n investointivälinettä tarvitaan sen varmistamiseksi, että sisämarkkinat ovat yhtenäiset eikä EU:n sisäinen kilpailu vääristy. ([7]) Kolmanneksi vihreä ja digitaalinen siirtymä on herättänyt laajaa epävarmuutta väestön keskuudessa ja yhä suurempaa vastustusta aloilla ja kotitalouksissa, joita siirtymä koettelee. Tarvitaan julkisen politiikan välineitä, joiden avulla voidaan hallita työmarkkinoiden välttämättömiä muutoksia, luoda uusia kasvu- ja tulonhankintamahdollisuuksia ja kompensoida vaikutuksia niiden osalta, jotka kärsivät murroksesta eniten. ([8]) Muuten vaarana on, että talouden muutokset kiihdyttävät edelleen kiistoja vaikutusten jakautumisesta ja vahvistavat loppujen lopuksi demokratian vastaisia ja populistisia voimia. ([9])

3. **EU:n tulevan investointivälineen peruspilarit**

3.1 Investointivälineen olisi oltava käyttövalmis, kun elpymis- ja palautumistukivälineen voimassaolo päättyy vuoden 2026 lopussa, ja se olisi sisällytettävä seuraavaan, vuosien 2028–2034 monivuotiseen rahoituskehykseen. Välineen olisi oltava käytettävissä mieluiten vuoteen 2050 saakka, ja se olisi kytkettävä suoraan jo sovittuun tavoitteeseen saavuttaa EU:n nettopäästöissä nollataso kyseiseen vuoteen mennessä.

3.2 ETSK ehdottaa EU:n investointirahaston perustamista unionin strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi vihreän siirtymän alalla. EU:n tulevalla investointivälineellä tuettavien investointien priorisointia ja valintaa ohjaamaan on määriteltävä selkeät kriteerit. Strategisten eurooppalaisten hankkeiden olisi ([10])

a) edistettävä vihreään siirtymään liittyviä EU:n pitkän aikavälin tavoitteita ja painopisteitä, mukaan lukien siirtymän sosiaalinen ulottuvuus ([11])

b) lisättävä keskipitkällä aikavälillä Euroopan talouksien kasvupotentiaalia ja vahvistettava pitkällä aikavälillä niiden kykyä selviytyä ulkoisista häiriöistä

c) tuotettava selkeää eurooppalaista lisäarvoa, kuten merkittäviä rajatylittäviä hyötyjä ja mittakaavaetuja, tai edistettävä eurooppalaisten julkishyödykkeiden kriittisten puutteiden korjaamista

d) täydennettävä ja tuettava muita eurooppalaisia, kansallisia tai alueellisia investointeja EU:n strategisen investointitoiminnan yleisen johdonmukaisuuden ja vaikutusten lisäämiseksi.

3.3 Ehdotetun rahaston olisi erityisesti tarjottava EU-tason rahoitustukea sekä yksityisten että julkisten investointien edistämiseksi seuraavilla aloilla:

a) Infrastruktuuri: Investoinneilla toimivan rajatylittävän infrastruktuurin (erityisesti kansainvälisen pikajunaliikenteen) laajentamiseen ja ylläpitoon on sosioekologisessa murroksessa keskeinen merkitys. ([12])

b) Energiaunioni: On kiinnitettävä erityistä huomiota investointeihin, jotka liittyvät energiaunionin valmiiksi saattamiseen. Sähkön siirto- ja jakeluverkkojen laajentamiseksi tarvitaan mittavia investointeja. Lisäksi uusiutuvan energian yhä laajempi hyödyntäminen, energian varastoinnin lisääminen sekä vetyputkiston rakentaminen tai olemassa olevien kaasuputkiverkkojen muuntaminen ovat tärkeitä hankkeita, joilla on eurooppalaista lisäarvoa ja joita on perusteltua rahoittaa EU:n tasolta.

([7]) Jäger, Jansen ja Redeker (2023): *For climate, profits, or resilience? Why, where and how the EU should respond to the Inflation Reduction Act*.
([8]) Abou-Chadi, Jansen, Kollberg ja Redeker (2024): *Debunking the Backlash - Uncovering European Voters' Climate Preferences*.
([9]) Bergmann, Diermeier ja Kempermann (2023): *AfD in von Transformation betroffenen Industrieregionen am stärksten*; Gold, Lehr (2024): *Paying Off Populism: How Regional Policies Affect Voting Behavior*.
([10]) Samankaltaista EU:n investointivälineen käsitekehystä ovat ehdottaneet Demertzis, Pinkus ja Ruer (2024), *Accelerating strategic investment in the European Union beyond 2026*, Bakker, Beetsma ja Buti (2024), *Investing in European Public Goods While Maintaining Fiscal Discipline at Home*, Claeys ja Steinbach (2024), *A conceptual framework for the identification and governance of European public goods*, sekä Koch et al. (2024), *An EU Future Fund: Why and How? Background Paper of the Progressive EU Fiscal Policy Network (fes.de)*.
([11]) Tämän alan painopisteitä on määritelty seuraavissa EU:n hiljattain tekemissä aloitteissa: vihreän kehityksen teollisuussuunnitelma, nettonollateollisuutta koskeva säädös, Euroopan strategisten teknologioiden kehysväline (STEP) ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilaria koskeva toimintasuunnitelma. EU:n investointirahaston olisi tarjottava rahoitusvaroja näissä aloitteissa määriteltyjen pitkän aikavälin tavoitteiden toteuttamiseksi.
([12]) Creel *et al*. (2020), *How to Spend it: A Proposal for a European Covid-19 Recovery Programme*.

c) Teollisuuspolitiikka: Rahastolla olisi oltava vahva teollisuuspoliittinen ulottuvuus. EU:n on toimittava aktiivisesti Euroopan vaurauden säilymisen puolesta ja taattava samalla Euroopan taloudelle edellytykset selvitä tulevista koitoksista. ([13]) Tätä varten on aktiivisesti edistettävä ilmastoneutraaliuden kannalta olennaisia tulevia teknologioita. EU-rahoitusta olisi annettava nimenomaan aloille, joilla EU:sta voi tietyn aikaa kestävän tukivaiheen jälkeen tulla kansainvälisesti kilpailukykyinen, kuten akkukennojen tuotannossa tai puhtaan vedyn markkinoilla. ([14]) Ei kuitenkaan riitä, että keskitytään pelkästään tiettyihin puhtaan teknologian aloihin. Euroopan teollisuuspolitiikalla olisi myös tuettava aktiivisesti huipputeknologia-alojen tulevia kasvun vetureita. Ehdotettu EU:n rahasto voisi osaltaan parantaa valtiontukitoimenpiteiden koordinointia ja olla ensimmäinen askel kohti yhdennettyä EU:n teollisuusstrategiaa. Julkisen tuen jakamisen olisi perustuttava kilpailuun, ja siinä olisi käytettävä markkinalähtöisiä välineitä, kuten huutokauppoja, tarjouskilpailuja ja verohyvitysten kaltaisia toimenpiteitä. Tuen on oltava kohdennettua ja tilapäistä, edistymistä on seurattava avoimesti, ja järjestelyihin on liitettävä selkeät kriteerit, joiden perusteella voidaan lopettaa epäonnistuneet hankkeet.

d) Sosiaaliset investoinnit: Sosiaalisesti hyväksyttävä Euroopan talouden rakennemuutos onnistuu vain, jos jäsenvaltioiden väestöllä on asianmukaiset valmiudet vastata uusiin taitotarpeisiin. Tämän vuoksi on välttämätöntä toteuttaa työntekijöiden jatkokoulutukseen ja (uusien) taitojen kehittämiseen liittyviä toimia. Tällaiset sosiaaliset investoinnit voivat auttaa poistamaan esteitä yksityisiltä investoinneilta – ammattitaitoisen henkilöstön puutehan on yhä edelleen yksi EU:n yritysten suurimmista investointiesteistä ([15]) – sekä lisätä potentiaalisen työvoiman tuottavuutta keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä ja edistää siten talouskasvua ([16]). Kyseisten alojen sosiaalisten investointien lisääminen voi myös auttaa Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin ja sen toimintasuunnitelman tavoitteiden saavuttamisessa.

3.4 EU:n investointirahaston välineillä olisi voitava edistää sekä yksityisiä että julkisia investointeja. Ehdotetusta EU:n investointivälineestä saatavan rahoituksen käyttöön antamisessa olisi oltava lähtökohtaisesti paljon joustovaraa, ja tarjolla olisi oltava useita välineitä, kuten yrityksille matalakorkoisten lainojen, takausten ja kohdennettujen tukien muodossa annettava rahoitustuki, julkiset pääomasijoitukset sekä avustukset ja lainat, joiden kautta jäsenvaltioiden hallitukset voivat rahoittaa kohdennettuja kotimaisia tukitoimenpiteitä ja julkisia investointihankkeita. ETSK suosittaa myös rahaston eri rahoitusvälineiden täytäntöönpanosääntöjen virtaviivaistamista. Euroopan investointipankin ja kansallisten kehityspankkien kanssa on tehtävä tiivistä yhteistyötä. Yksityisten ja julkisten investointien vuorovaikutuksen on oltava mahdollisimman tuottavaa ja tehokasta, jotta nykyiset puutteet saadaan korjattua yhdessä ja EU:n ilmastotavoitteet voidaan saavuttaa.

3.5 Tulevaan EU:n investointirahastoon olisi sisällyttävä erityisesti rajatylittävän toiminnan kannalta merkityksellisillä aloilla ohjelmia, joita hallinnoidaan suoraan EU:n tasolla. Yritysten olisi voitava hakea EU-rahoitusta suoraan ja toteuttaa hankkeita EU:n tasolla määriteltyjen ja valvottavien suuntaviivojen ja kriteerien mukaisesti. On toteutettava toimenpiteitä sen varmistamiseksi, että kaikkien jäsenvaltioiden yritykset voivat hyödyntää tällaisia rahoitusjärjestelyjä, ja tarjottava lisäksi nimenomaan pk-yrityksille räätälöityjä ohjelmia. Suoraan EU:n tasolla hallinnoitavilla rahoitusjärjestelyillä voidaan keventää hallinnollista taakkaa alue- ja valtionhallinnossa ja parantaa kykyä hyödyntää EU-rahoitusta. Nykyiset yhteistä etua koskevat hankkeet (PCI-hankkeet) ja Verkkojen Eurooppa -väline voivat toimia malliesimerkkinä infrastruktuuri-investointeihin liittyvien hankkeiden kytkemisestä suoraan EU-tasolta saatavaan rahoitukseen, ja niitä olisi laajennettava. EU:lla on niin ikään jo välineitä, joiden puitteissa yksityisiä yrityksiä tuetaan suoraan innovaatiorahaston kautta. Euroopan yhteistä etua koskevia tärkeitä hankkeita voidaan lisäksi yhteisrahoittaa EU:n tason välineistä. Yhdistämällä uudistetun investointivälineen puitteissa EU-rahoitusta yhä laajemmin kansallisiin tukijärjestelyihin voitaisiin vähentää epäreilun kilpailun riskiä, taata riittävä mittakaava ja asemoida Euroopan etu EU:n teollisuuspolitiikkaa ohjaavaksi tekijäksi. Tähän liittyen olisi toteutettava näkyviä EU:n laajuisia yhteisen edun mukaisia hankkeita, jotka hyödyttävät koko väestöä ja kaikkia maita yhtäläisesti. Tällaisiin hankkeisiin voisi kuulua esimerkiksi tehokas eurooppalainen suurnopeusrauta-tieverkko, joka edistäisi omalta osaltaan EU:n vähähiilistämistä ja sisämarkkinoiden yhä tiiviimpää yhdentymistä.

3.6 Lisäksi olisi tutkittava innovatiivisia tapoja antaa käyttöön EU-rahoitusta muiden kanavien kautta ja hyödynnettävä tässä Yhdysvaltojen inflaation hillitsemistä koskevasta laista saatuja kokemuksia. Inflaationhillintälaissa keskeisellä sijalla on verohyvitysten myöntäminen yrityksille poliittisella tasolla määriteltyjen kriteerien mukaisesti. Tällaisen toimintamallin etuna on, että maksatus sujuu nopeammin ja on vähemmän riippuvaista valtion ja hallinnon vastaanottokyvystä, sillä markkinatoimijat tekevät investointipäätökset suoraan, minkä jälkeen valtio myöntää niille kompensaation. ETSK kehottaa pohtimaan, voitaisiinko EU:n järjestelmässä ottaa käyttöön samantyyppisiä veronpalautusjärjestelyjä, jotta markkinatoimijat voisivat investointipäätöksiä tehdessään hyödyntää tehokkaasti eri puolilla sisämarkkinoilla saatavilla olevia verokannustimia.

([13]) Antwerpenin julkilausuma (2024).
([14]) Jansen, Jäger ja Redeker (2023): *For climate, profits, or resilience? Why, where and how the EU should respond to the Inflation Reduction Act*.
([15]) Euroopan investointipankki, *Investment report*, s. 127.
([16]) Corti *et al.* (2022): *A Qualified Treatment for Green and Social Investments within a Revised EU Fiscal Framework*.

3.7 ETSK katsoo, että uuden EU:n investointirahaston rahoituksen olisi perustuttava yhdistelmään sellaisia rahoitusvälineitä, joiden puitteissa voidaan tehdä yhteistyötä yksityisen sektorin ja jäsenvaltioiden kanssa nykyisten investointivajeiden korjaamiseksi.

a) Uuden EU:n investointirahaston rahoitusstrategiaan olisi kuuluttava jäsenvaltioiden BKTL-maksuosuuden huomattava kasvattaminen. Koska EU:hun puolustuksen, teollisuuden, ulkoisten taloussuhteiden ja ilmaston kaltaisilla aloilla kohdistuvat vaateet kasvavat voimakkaasti, jäsenvaltioiden on varmistettava, että EU:n toimielinten rahoitusta lisätään vastaavasti.

b) EU:n on myös ratkaisevan tärkeää saada uusia aitoja omia varoja. Näin voidaan maksaa vuodesta 2028 alkaen takaisin pandemian takia perustettuun elpymisrahastoon liittyvien NextGenerationEU-velkojen korot ja pääoma ja rahoittaa eurooppalaisilla joukkolainoilla lisäinvestointeja, joita siirtymäinvestointien vajeiden korjaamiseksi tarvitaan. ETSK kehottaa jäsenvaltioita hyväksymään komission ehdottaman uusia omia varoja koskevan paketin ja panemaan sen täytäntöön sekä kartoittamaan uusia mahdollisia rahoituslähteitä, joiden avulla seuraava monivuotinen rahoituskehys voidaan saada vakaalle pohjalle. ([17])

c) EU laski pandemian aikana ensimmäistä kertaa liikkeeseen yhteistä velkaa, ja tätä onnistuneesti sovellettua innovatiivista rahoitustapaa voitaisiin soveltaa jälleen sisämarkkinoiden kestävän kilpailukyvyn ja häiriönsietokyvyn rahoittamisessa. ([18]) Vihreän kehityksen ohjelman toteuttamiseksi EU:ssa tehtäviä investointeja on uusien tutkimusten valossa makrotaloudellisesti järkevää ([19]) ja oikeudellisesti toteuttamiskelpoista ([20]) rahoittaa komission liikkeeseen laskemilla EU:n joukkolainoilla.

3.8 Eri rahoituslähteitä olisi yhdisteltävä tuottavasti, jotta niiden avulla saataisiin lisättyä yksityisiä ja julkisia investointeja mahdollisimman tehokkaasti. Sekä EU:n aidot omat varat että jäsenvaltioiden maksuosuudet voivat toimia takuina EIP:n rahoitustarjonnalle yksityisten investointien lisäämiseksi. Ne voivat myös toimia takuina, joiden turvin Euroopan komissio voi laskea liikkeeseen riittävän määrän joukkolainaa, jotta uuden investointirahaston jäljellä olevat rahoitusvajeet saadaan täytettyä ja jäsenvaltioille voidaan maksaa julkisiin investointeihin tarkoitettuja avustuksia.

([17]) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Uusien omien varojen toinen ryhmä” (EUVL C 293, 18.8.2023, s. 13), ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle: Uusia omia varoja koskeva mukautettu paketti” (COM(2023) 330 final) ja ”Muutettu ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä annetun päätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 muuttamisesta” (COM(2023) 331 final/2–2021 0430 (CNS)) (EUVL C, C/2024/884, 6.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/884/oj).

([18]) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista: ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – Euroopan h-hetki: korjaamalla ja kehittämällä parempaa seuraavalle sukupolvelle” (COM(2020) 456 final) ”Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle – EU:n talousarvio Euroopan elpymissuunnitelman moottorina” (COM(2020) 442 final), ”Ehdotus neuvoston asetukseksi Euroopan unionin elpymisvälineen perustamisesta covid-19-pandemian jälkeisen elpymisen tukemiseksi” (COM(2020) 441 final/2 – 2020/0111 (NLE)) ”Muutettu ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta” (COM(2020) 443 final – 2018/0166 (APP)) ”Muutettu ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä) (COM(2020) 445 final – 2018/0135 (CNS)) ”Ehdotus neuvoston asetukseksi vuosia 2014–2020 koskevan monivuotisen rahoituskehyksen vahvistamisesta annetun neuvoston asetuksen (EU, Euratom) N:o 1311/2013 muuttamisesta” (COM(2020) 446 final – 2020/0109 (APP)) ”Muutettu ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelmasta ”Euroopan horisontti” ja sen osallistumista ja tulosten levittämistä koskevista säännöistä”, ”Euroopan parlamentin ja neuvoston päätös tutkimuksen ja innovoinnin puiteohjelman ”Euroopan horisontti” täytäntöönpanoa koskevasta erityisohjelmasta”, ”Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineen perustamisesta” ja ”Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus jäsenvaltioiden yhteisen maatalouspolitiikan nojalla laatimien, Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) ja Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavien strategiasuunnitelmien (YMP:n strategiasuunnitelmat) tukea koskevista säännöistä sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EU) N:o 1305/2013 ja (EU) N:o 1307/2013 kumoamisesta” (COM(2020) 459 final – 2018/0224 COD) EUVL C 364, 28.10.2020, s. 124, ja Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheista ”Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi talouspolitiikan tuloksellisesta koordinoinnista ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta” (COM(2023) 240 final – 2023/0138 (COD)), ”Ehdotus neuvoston asetukseksi liiallisia alijäämiä koskevan menettelyn täytäntöönpanon nopeuttamisesta ja selkeyttämisestä annetun asetuksen (EY) N:o 1467/97 muuttamisesta” (COM(2023) 241 final – 2023/0137 (CNS)) ja ”Ehdotus neuvoston direktiiviksi jäsenvaltioiden julkisen talouden kehyksiä koskevista vaatimuksista annetun direktiivin 2011/85/EU muuttamisesta” (COM(2023) 242 final – 2023/0136 (NLE)) (EUVL C, C/2023/880, 8.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/880/oj).

([19]) COM(2024) 82 final; katso myös Kansainvälisen valuuttarahaston raportti (2023), s. 44, ja makrotalouspolitiikan instituutti IMK (2020): *The Macroeconomic Effects of the EU Recovery and Resilience Facility*.

([20]) Grund ja Steinbach (2023): *European Union debt financing: leeway and barriers from a legal perspective*.

3.9 Kestävää kilpailukykyä ja talouden häiriönsietokykyä tukevan EU:n uuden investointivälineen olisi tuoreiden selvitysten perusteella oltava vuositasolla suuruudeltaan vähintään 0,5 prosenttia EU:n BKT:stä. Tämän varovaisen arvion lähtökohtana on, että edellä mainittujen alojen investointivaje on yhteen laskettuna vähintään 5 prosenttia suhteessa vuotuiseen BKT:hen ja että julkisten investointien osuus olisi 25 prosenttia. Tällöin julkisten investointien vaje on vähintään 1,25 prosenttia suhteessa vuotuiseen BKT:hen. ([21]) ETSK katsoo, että merkittävä osuus varoista, joita julkisten investointien puutteiden korjaamiseksi tarvitaan, olisi saatava EU:n tasolta. Näin voidaan varmistaa, että Euroopan laajuiset siirtymäinvestoinnit ja jäsenvaltioiden saama tuki ovat oikeassa suhteessa sisämarkkinoiden mittakaavaan. Jäsenvaltioiden hallitusten odotetaan vastaavan lopuista julkisista investoinneista.

3.10 Tällä hetkellä EU tukee jäsenvaltioiden rahoitusosuuksia ilmastoinvestointeihin ensisijaisesti tietyistä rakennerahastojen osista ja elpymis- ja palautumistukivälineestä. Uuden investointivälineen varojen hallinnoinnissa olisi hyödynnettävä näiden rahastojen onnistumisia mutta pyrittävä myös löytämään ratkaisuja niiden suurimpiin heikkouksiin. ETSK suosittaa erityisesti seuraavaa:

a) ETSK huomauttaa, että EU:n uuden investointivälineen olisi oltava osa monivuotisen rahoituskehyksen kokonaisuutta, jotta varmistetaan demokraattinen vastuuvelvollisuus ja valvonta. Välineen olisi oltava rakennerahastojen mallin mukainen eikä elpymis- ja palautumistukivälineen tapainen erillinen ulkoinen rahoitusmekanismi. Euroopan parlamentilla oli keskeinen rooli tukivälineen painopisteiden suunnittelussa, mutta se on päässyt osallistumaan välineen täytäntöönpanoon ja varojen seurantaan ja valvontaan häviävän vähän neuvostoon verrattuna. Euroopan parlamentin ensisijainen rooli rajoittuu tietojen keräämiseen ja avoimuuden lisäämiseen elpymis- ja palautumisvuoropuhelujen sekä edellisen vuoden EU:n talousarviota koskevan vastuuvapausmenettelyn kautta.

b) Sidosryhmien osallistumisen osalta ETSK huomauttaa, että EU:n rakennerahastoissa vahvistettu kumppanuusperiaate on edelleen ratkaisevan tärkeä. Tällä periaatteella varmistetaan, että alue- ja paikallisviranomaiset, kansalaisyhteiskunta, työmarkkinaosapuolet ja tarvittaessa tutkimusorganisaatiot ja yliopistot otetaan asianmukaisesti mukaan. Näiden tahojen osallistuminen on auttanut mukauttamaan ohjelmat paikallisiin ja alueellisiin olosuhteisiin, ja se luo tunnustetusti edellytyksiä paikkalähtöisille kestäville siirtymille ja on erityisen tärkeää tarveanalyysivaiheessa ja painopisteitä määriteltäessä. ([22]) Uudessa EU:n investointirahastossa olisi sovellettava kumppanuusperiaatetta unionin tasolla ja kuultava ja osallistettava sen mukaisesti kumppaneita määriteltäessä painopistealoja ja hankkeita sekä täytäntöönpanovaiheessa. Olisi otettava mallia muista ohjelmista ja velvoitettava perustamaan seurantakomitea (tai vastaava elin) tai turvautumaan muille aloille jo perustettuihin seurantakomiteoihin. Vuonna 2014 annettuja kumppanuutta koskevia eurooppalaisia käytännesääntöjä, jotka muodostavat perustan seurantakomiteoiden toiminnalle, olisi tarkistettava, jotta voidaan varmistaa, että kumppanuusperiaatetta sovelletaan tosiasiallisesti kaikissa jäsenvaltioissa. ([23])

c) ETSK katsoo, että EU:n tulevassakin investointipolitiikassa olisi sovellettava tulosbudjetointia. ([24]) Tulosindikaattoreiden olisi kuitenkin liityttävä ensisijaisesti välineen yleis- ja erityistavoitteisiin. Jos EU:n varoista maksettava tuki liittyy tarkemmin rajattuihin rakenneuudistuksiin, uudistusten painopisteistä on päätettävä demokraattisissa menettelyissä, joihin parlamentit ja järjestäytynyt kansalaisyhteiskunta osallistuvat. ([25])

d) ETSK on samaa mieltä siitä, että uuden investointivälineen kautta voidaan antaa tukea EU:n varoista vain tietyin ehdoin. Ensinnäkin kaiken rahoituksen ehtona on oltava oikeusvaltion perusperiaatteiden noudattaminen. Uusien välineiden kautta suoritettavien maksujen olisi sen vuoksi kuuluttava talousarvion ehdollisuusasetuksen soveltamisalaan, ja komissiolla olisi oltava valtuudet kieltäytyä hyväksymästä EU:n varojen käyttöä, jos oikeusvaltioperiaatetta koskevat vaatimukset eivät täyty. Toiseksi EU-rahoituksen ehtona olisi oltava terve julkinen talous jäsenvaltiotasolla, kuten EU:n uusissa finanssipoliittisissa säännöissä on määritelty ja sovittu. Näin voitaisiin parantaa EU:n talouden ohjausjärjestelmää ja sovittaa talouden terveen rahoitusaseman edistämistä koskeva tavoite yhteen Euroopan strategisten etujen mukaisten investointien riittävän rahoituksen turvaamisen kanssa.

([21]) Laskelmat ja tietolähteet: https://library.fes.de/pdf-files/international/21274.pdf.
([22]) Euroopan komissio (2024): *Case study on the functioning of the RRF and other EU funds*.
([23]) ETSK:n arviointikertomus aiheesta ”Elpymis- ja palautumistukivälineen puoliväliarviointi”.
([24]) Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto – Järjestäytyneen kansalaisyhteiskunnan näkemykset uudistus- ja investointiehdotuksista ja niiden täytäntöönpanosta jäsenvaltioissa (eurooppalainen ohjausjakso 2023–2024) (oma-aloitteinen lausunto) (EUVL C, C/2024/4054, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4054/oj).
([25]) Konkreettisia uudistusehdotuksia EU:n talouden ohjausjärjestelmän demokratisoimiseksi EU:n perussopimuksia muuttamatta, ks. Dawson (2023): *How To Democratise Europe's Fiscal Rules*.

e) ETSK huomauttaa lisäksi, että EU:n investointipolitiikka toimii kentällä paremmin, jos EU:n rahastoihin liittyen annetaan – jäsenvaltioiden hallintoelimet mukaan lukien – apua hallinnollisten valmiuksien parantamiseen sekä teknistä apua. Myös kansalaisyhteiskunta tarvitsee teknistä apua, jotta se voi osallistua tehokkaasti EU:n rahastovarojen maksatusta kansallisella ja EU:n tasolla ohjaavien ja valvovien elinten seurantaan. ([26]) Koheesion kannalta ja sisämarkkinoiden pirstoutumisen välttämiseksi on olennaisen tärkeää, että EU:n pyrkii korjaamaan valmiuksien puutteita koordinoidusti.

3.11 Mahdollisimman laadukkaan hallinnon varmistamiseksi ja kansalaisten luottamuksen voittamiseksi investointivälineeseen olisi liitettävä myös vankat avoimuus- ja vastuuvelvollisuusmekanismit. Näihin tulisi kuulua seuraavaa:

a) EU:n toimielinten, jäsenvaltioiden ja kansalaisyhteiskunnan organisaatioiden (myös työmarkkinaosapuolten) edustajista koostuva riippumaton valvontaelin, joka seuraa rahaston käyttöä ja vaikutuksia

b) säännöllinen julkinen ja avoin raportointi rahoitetuista hankkeista, niiden edistymisestä ja tuloksista

c) selkeät kriteerit ja ohjeet hankkeiden valintaa ja tuen maksamista varten

d) helposti sidosryhmien ulottuvilla olevat valitus- ja muutoksenhakumekanismit

e) Euroopan tilintarkastustuomioistuimen pakolliset jälkiarvioinnit.

Sisällyttämällä välineeseen tällaiset suojatoimet EU voi osoittaa sitoutuvansa julkisten varojen vastuulliseen ja tulokselliseen käyttöön.

3.12 Ehdotetun EU:n investointirahaston varojen käyttöön antamisen ehdoksi pitäisikin asettaa sosiaalisten kriteerien noudattaminen. Määriteltävissä sosiaalisissa kriteereissä on otettava huomioon jäsenvaltioiden työmarkkinaosapuolten vuoropuhelun erilaisuus, eivätkä ne saa johtaa tietyntyyppisten yritysten tai jäsenvaltioiden perusteettomaan syrjintään. Yrityksiltä voitaisiin vaatia EU-rahoituksen tai lisäpalkkion saamiseksi esimerkiksi sellaisten sosiaalisten kriteerien noudattamista, jotka koskevat tuotantopaikkojen säilyttämistä ja työllisyystakuita, ammattitaidon kehittämis- ja koulutustoimenpiteitä, työntekijöiden osallistumisen parantamista tai työehtosopimuksia. Kun toimitaan näin, julkinen rakennemuutosrahoitus ohjaa johdonmukaisesti luomaan ja pitämään yllä säällisiä työpaikkoja, mikä lisää vihreän siirtymän osakseen saamaa hyväksyntää. ETSK yhtyy tältä osin Lettan raportissa ([27]) esitettyihin näkemyksiin, joiden mukaan valtiontukivälineiden tehokkuuden ja hyväksyttävyyden edellytyksenä on, että julkisilla varoilla edistetään strategisesti yhteisten poliittisten tavoitteiden saavuttamista.

3.13 Käsillä olevassa lausunnossa hahmotellun EU:n investointirahaston on tarkoitus täydentää hyödyllisellä tavalla muita tärkeitä talousarvion osia, erityisesti rakennerahastoja, eikä se saisi missään tapauksessa korvata tai horjuttaa rakennerahastoja. Rakennerahastoilla ja edellä ehdotetulla investointirahastolla saattaa olla päällekkäisyyksiä, mutta käsitteellisesti tehtävänjako on selvä: rakennerahastoilla on ratkaisevan tärkeä rooli sosiaalisen, taloudellisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden vahvistamisessa, ja kaavaillun kestävää kilpailukykyä ja häiriönsietokykyä edistävän EU:n rahaston ensisijaisena tavoitteena on rahoittaa Euroopan strategisen edun mukaisia investointihankkeita neljällä edellä kuvatulla toiminta-alalla.

Bryssel 18. syyskuuta 2024.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Oliver RÖPKE

([26]) Euroopan komissio (2024): *Case study on the functioning of the RRF and other EU funds*.

([27]) Letta (2024), *Much more than a market*, s. 39.